

- (א) ז"ל רב עובדיא,
- (ב) זכנתו ט. וש"ס,
- (ג) רש"ל (ז) גי'א איהו,
- (ד) זכנתו ט. ז"ל.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ובמלוא בו
ובמקום שפירש בחרי"א
דחולקין. ע"י לעיל דף סב
ע"פ מוס' ד"ה אמת:
שם ד"ה אבל בו שנינו
במקום עוסד. ע"י ב"ק דף
סו ע"ב תוס' ד"ה מי דמי
ס"ל דשני קוטה וע"ש דף
זג ע"א בטופו דשמואל ס"ל
דשני קוטה וא"כ פריך ה"א
שפיר לרי' ושמואל לשיטתו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מלו ויתר רב
פסא ורי' זכנתו טה קא
סבר אין לו לבכור קודם
חלוקה ומה דאמא לידיה
אחיל אידך לא אחיל רב
פפי משנה דרנ"א ובי' ט"ג
קא סבר י' לו: (ב) רשב"ס
ד"ה קפדן ורי' למת לו מני'
מחיל כ"ל ומת: הלך
נמקט:

מוסף תוספות

א. ז"ל רבנו זשה ונפא
מינה וכו' כגון אם גבו
היתומים קרקע בחובת
אביהם וכו' אי"ז השוא
דחוקן הגאונים וכו' ודבר
ממטלטלין דיתמי וכו'.
ב. [ולכן] גובה בחובת
מנה, כיון שכבר
נשתעבדו לה משא"כ
בכור ובעל, דבעל נמי
אין לו שום זכות בגוף
מלוה ויחייב על אשתו
אלא לאחר מיתה. ט.

מלואו שעמו. שהכור נתחייב לאצ"ו: פלגי. חלק בכורה יחלקו
ביניהן איהו מעבד פלגא ונותן לאחיו פלגא דהוי ליה ממון המוטל
בספק וחולקין דאין ידוע אי חשיב מוחזק לאצ"ו שהרי הככור רואה
הוא לשעבד נכסיו לאצ"ו לגמרי ובענין יפה גמר ומקני נכסיו לאצ"ו

כדי שיהא אצ"ו מוחזק בכך מלוה
ויטול בה' ז' אותן פי שנים או דלמא לא
שנה משאר מלוה הלך פלגי. יש
לשונות אחרים ולא נתיישבו לפי הלשון
הכתוב בספרים. והא דלמרי' כל
האומר אחריו כלאומר מעכשיו דמי
לאו מילתא היא אלא כשלחו מתם
לומר רבה [נקבה:] מתמבד טעמא דבני
מעברא כו' וכל היכא דלמר נכסי לך
ואחריו יורשי מת ראשון קנו יורשי
הנותן או יורשי יורשי הקודמין לירשו
אבל בעל לא דאין הצבע נוטל בראוי
ואם נתן הנכסים לבת מהיום ולאחר
מיתה אע"פ שמתה בחיי הזקנה הבעל
יורשה דהוא לה מוחזקת בגוף הקרקע
בחי' הזקנה: אמר רב הונא אמר
רב אסי. אע"ג דלאוקימנא לדברי
הכל דאין הככור נוטל פי שנים שבצח
שהשני יתומים לאחר מיתה אצ"ו
מיהו אם מיחה ואמר אל תשציו
חלקי אלא לחלוק מיד ואשציה אני שני
חלקים שלי ואטול כל שצחן והן
נתיישבו לחלוק והשציו הנכסים
הרי מיחה צחן ויטול פי שנים דהא
פסקין לקמן יש לו לבכור פי שנים
קודם חלוקה משעה שחפץ לזכות
בצכורתו והרי חפץ ליטול חלקו לאלתר
זוכה צחלק בצכורתו מיד כל מקום
שהוא הלך נכסין ידיה אשצח: אמר
רבא מספדא מילתא דרב אסי.
דיטול הככור פי שנים שבצח שהשציו
יתומים שצצור מחמתו כשמיחה
בעצבים מחוזרים וצלרס היתומים

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא קכו.

קרקע צחז אצ"הן היא חזרת וגובה מהן שבצעה כדון בעל חזב
או אם פטרה מן השבצעה גובה ממלוה שהיא צד אחרים אפי' לרי"ע
ודלא כאלא שאול צן אימא מריס) ואין לומר דההוא כרבי אחיה אבל
לרצון הוי מלוה ראוי דהא לא משמטיע התם שום אמורא לאוקומי כרבי

משמע דליכא מןן דפליג אלא כ"ע
אית להו מלוה מוחזקת לגבי כתובה א'
וזמן הזה דתקיפו גאונים דגביא אשה
וצעל חזב ממוטלתי דיתמי כמו
ממקרקעי יתומין שגבו בחובת אצ"הן
צ"ן מקרקעי צ"ן מוטלתי חזרת אשה
וגובה מהן כי היכי דממקרקעי משום
דרי' מןן חשיב כאלו גצאן אצ"הן
מחיים הכי נמי דממטלטלי ג' ורין עיון
דרב פפא סבר הכא צ"ן גבו קרקע
צ"ן גבו ממוטל אין לו אם כן סבר
שעצולא ללו דלורייתא דשליה גט
פשוט [לקמן ד' קס"ה:] מדמי להו אהדדי
וצפרק קמא דקדושין (ד' יג.) סבר
רב פפא שעצולא דלורייתא:
ובמלואו שעמו פלגי. לא משום
דקי"ל ממון המוטל בספק חולקין
דהא לא קי"ל כסומכוס דפרשיית
לעיל (ד' נה.) ד"ה ומ"ס אלא תקנת חכמים
היא הכא וצמקוס שפורש דהיא
חולקין: אבל דרבוה א"א. לפי'
הקונט' דטעמא משום דקלאוס בשנימי
קשיא דהיי פריך מעיקרא ענבים
והשתא חמרא הא איכא למי"ד בהגזל
קמא (צ"ד ד' טו.) * שינוי במקומו עומד:
לא

ומדאחיל בהא אחיל בכלוהו והא דרב פפי רוב פפא א' לאו בפירוש
איתמר אלא מבכללא איתמר דההוא בכור דאזיל זבין נכסי דידיה
ודפשוט אזול יתמי בני פשוט למיכל תמרי א' [מהגהו לקוחות מוחזקה]
אמרי להו קרובים לא מוסייתא דובנתניהו לנכסיהו אלא מיומא
נמי מחיתו להו אתו לקמיה דרבא אמר להו לא עשה ולא כלום
מו

שלא מדעתו א"י מדעתו ובעל כרחו שלא רצו לחלוק או יתמים היו מחוזרין כשמיחה צחן ומסקוס והשציוס יתומים בצצירה ומסקיה
בהאי שצח שקיל צכור פי שנים שנוטל שני חלקים מן העצבים כמות שהן צלורים ולא יתן להם שצח צצירה דענבים היו ואכתי
ענבים נינהו וענבים של צכור הוא דאשצוח והרי זה דומה לגזול פרה והוקירה דמשלם אותה כמות שהיא הואיל ולא נשתנית: אבל
דכוס. ע"מ לזכות הן שבצח דריכה לא שקיל צכור פי שנים דמתן [צ"ק נ:] הגזול עמים ועשאן כלים משלם כשעת הגזילה דקנייה בשנימי
ה"י קניניהו יתמי להני ענבים בשנימי כך נראה בעיני. ורבינו חננאל פירש צכור שמיחה ואמר איני מוותר חלק בכורה דיו וא"ל למחות
פעם אחרת ואמר רבה ה"מ כשמיחה בענבים וצלרס יתמים ומסקוס הוא דאין צריך למחות לו פעם אחרת אבל לא דרכוס וחלקו ולא
מיחה אחרת ולא גיחירי לי חדא דלפ"י לא מיחה לא הפסיד חלק בכורה עד שיטול חלק בחדת מן השדות כפשוט דלמקא ואו יתמר חלק בכורה
בכל הנכסים ועוד לא אכתי לא איירין לעיל צכור דנימא מניין שמיחה מיחה ולא יוותר עוד: ורב יוסף אמר אפי' דרכוס. דרכוס:
השתא דלפ"י דרכוס שקיל שבצח היין פי שנים והיינו דקא מתנה גמרא דרכוס אמאי שקיל פי שנים הא מעיקרא ענבי והשתא חמרא
וקנייה בשנימי דפרשיית. ומשני כלאמר רב עוקבא כו' לקמן ה"י נותן לו דמי היוק ענבי כלומר האי דלמר רב יוסף אפי' דרכוס לא
ליטול שצח היין היתר על הענבים אמר דודאי לא שקיל אלא דמי ענבים אלא הכא צמאי עסקינן שפחת היין ונשפך או נתקלקל שאין שזה
דמי ענבים ואחא רב יוסף למימר דלפ"י דרכוס ופחתו צכור נוטל פי שנים ענבים צלורים כדמים שהיו שוין הענבים דכיון דמיחה
צחן לא הוו להו לדרוך ענבים שלו ומשלמים לו דמי ענבי הכל כשעת הגזילה ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי רבה איירי
דאין נוטל שבצח היין ורב יוסף אחא למימר דה"י לא שקיל אלא דמי ענבים אלא הכא צמאי עסקינן שפחת היין ונשפך או נתקלקל שאין שזה
כו' נוטל פי שנים. וכגון שמיחה: אמר רב עוקבא כו'. וה"ק ואפי' דרכוס נוטל פי שנים ענבים צלורים כמו שחן שוין קודם
דריכה: צכור שנוטל חלק. בחדת מן השדות מחתיו חלק פשיטות: ויפר. כלומר לא מחל חלק בכורה דלמפרש לקמיה אי
בהאי שדה אי בכל הנכסים. וטעמא כלאמרן לעיל [קדף.] אם אמר איני נוטל ואיני נותן רשאי דכיון דמתנה קרייה רחמנא [דברים כא] ואיהו לא בעי
לה לא היא מתנה ולא זוכה בה עוד: קסבר אין לו לצכור. חלק בכורה לא לתת ולא למכור קודם חלוקה דכתיב [שם] לתת לו עד דלמאי
לידיה דמקבל מתנה הלך האי שדה שצח לידו חלקו ממנה והיה לו לזכות צו חלק בכורה דהא שעת חלוקה הוא וקרינן ציה לתת לו
ה) הלך מני מחיל אבל בשאר נכסים לא מני מחיל דאין אדם מקנה דבר שלא צח לעולם דעד שעת חלוקה לא זכי בהו וכ"ש צחלק
פשיטות דלא זכי קודם חלוקה שלא הוצרך חלקו ומיהו אם מת קודם חלוקה ל"ש צכור ול"ש פשוט צנו יורש עם האחין ונוטל חלק אצ"ו
כשיצאו לחלוק דלא גרע היכא דמת האב ואח"כ מת הצן דצן הצן וירשו מהיכא דמת האב צמאי צמאי דצן צנו יורשו דכתיב וצן אין לו [במדבר סו]
עיון עליו [לעיל קטו.] אבל קודם חלוקה אין יכולין למכור לא האב ולא הצן: יש לו לבכור קודם חלוקה. ושל"ג דחלק פשוט אין לו דהא כתיב לתת
[דברים כא] משעת שמת האב הוא ראוי ליתן לו הלך בצכור תליא מילתא דבשעה שירצה יזכה בחלקו וכדלמרין לעיל צכור שמיחה מיחה והלך
יש כח צידו למחול כל שעה שירצה דהיינו דבר שצח לעולם ואנן סהדי דכי היכי דלחיל צהא שדה אחיל בצולוהו וכיון דיש כח צידו לזכות
יש כח נמי צידו ליתן ולמחול והוא מחילה: צנכסי ידיה ודפשוט. יש מפרשין צחלק בצכורתו וצחלק פשיטותו ואין זה לשון גמרא. ועל כרחי זקוק
אני לפרש שמכר כל הנכסים שני חלקים שלו וחלק פשוט אחיו מקמי דניפלוג צהדיה מכר כל השדה שלא ברשות אחיו ולצורך אחיו לתת
לו מעות של חלקו: למיכל תמרי. מאותו שדה שבציל חלק אצ"הוין: מחונוהו. הכוס: אמרו להו. ללקוחות קרוביהו דיתמי: דובנטיהו
לנכסיהו. שלא מדעתם ושלא מדעת אצ"הוין דהא ודאי חלק פשוט אחיו לא היה יכול למכור: לא עשה. הככור ולא כלום צמכרסו: זו:
מר

עין משפט גר מצוה

גמ' א מיי פ"ג מהל' נהלות
הלכה ה סגמ עשין ז'
טושי"ע ח"מ פ' רעמ ספיק
ז':
גמ' ב ג מיי ס' ה' ו עיון
דבשנות ונמנר משנה
טושי"ע שם ספיק ט':
ד ד ה מיי' שם טושי"ע
ספיק ז':

רבינו גרשום

דאבא: ובמלוה שעמו
שאם הככור לוח
מאביו ושאר אורה מלוה
כידו יטול ממנה חלק
דכפשוט והחלק של
הככורה יטול המחצית
כלבו וחצי האחר יחלקו
ביניהן האחים ומאי טעמא
יטול מחצית ממנה חלק
הוא דלא שקיל מינה חלק
בכור. אבל הואיל דמוחזק
הוא מני ליה דשקל פלג
דכבור: ל"א במלוה שעמו
פלגי. כלומר אמר אפ"ס
במלוה שישנה אצל אחרים
אבל במלוה שעמו פליגי
עליה בני מערבא א' דשקיל
מיניה פי שנים: בכור
שמיחה. ליתומים ואמר אין
רבינו שמתביח נכסים של
אבא עד שתתנו לי חלק
בכורתי ולא רצו אלא
שמיחה יתומי צ"ג דאמרן לעיל
אבל בנו בתים כו' חשיבין
נוטל פי שנים אף בשבח
משום דמחאתו היה מוחא:
הואיל וצבורים.
שהיו משבחין בחיי אביהן
ולא דרכוס אלא בצרום
כלבו ומיחה על הבצירה
בצירה לא חשיב שבח כל
דרכוס אפי' שטרחו וצבורים
שקיל בכורה מענבים
מובצרים ואינו מנכה להם
כלום הואיל דמיחה וכן נמי
ביתמי ומסקוס אבל דרכוס
שכבר נשתנו ששכשיו הוא
יין שטרחו בהן הרבה אפי'
שמיחה אינו נוטל פי שנים
בין: רב יוסף אמר אפי'
דרכוס אם מיחה מוחה
נוטל: ומקשי' הא חוו
השתא חמרא שהשביחו
יתומים ולא כמא ליהא
דחוקן. נותן לו דמי:
היינו ענבים שאם דרכוס
הרבה אובדות מהם הרבה
מתפורות מןן אותו היוק
ישלמו ליה ולא נוטל פי
שנים: והא דרב עוקבא א'
דאמר בכור ופשוט שניהי
כו' מוקים לה במיחה: חלק
כפשוט. שלא נוטל פי שנים:
ויתר באותה שדה. ולא
היבינן ליה טפי באותה
שדה כי אם כפשוט אבל
בשאר [הנכסים] לא ויתר:
ויתר בכל הנכסים. דבשאר
נכסים נמי לא שקיל פי
שנים. אין לבכור נכסי
אביו כלום קודם חלוקה
כלומר לא ליתן ולא למכור.
הלך מה דאמא ליה
אותה שדה כלבו שחלק עם
אחיו ולא נטל ממנה אלא
כפשוט באותה שדה שכבר
באתה ליה ויתר. אבל בכל
הנכסים שרעיון לא באו
לידו לא מחל חלק בכורה:
וכן נכסיה דריה ודפשוט.
אחור קודם שחלקו אתו
לקמיה דרבא ליינא ואמר
להו לא עשה ולא כלום
אותו מכר:

(א) לשון זה שבי' רבנו עולה
שפיר לפי ונפסא ז"ל עגפס
פלגי אבל לגי' הרשב"ם ז"ל